

Guidelines for Developing Teacher Instructional Processes Focused on Learner-Centered Education Network Group Promoting the Efficiency of Special Education Centers, Network Group 9

Kanjana Uthainin¹ and Kritkanok Duangchatom²

Faculty of Education, Rajabhat Maha Sarakham University, Thailand

E-mail: authainilgarnjana@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0001-7429-3067>

E-mail: Thekong-123@hotmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0007-3540-0783>

Received 19/07/2024

Revised 21/07/2024

Accepted 20/08/2024

Abstract

Background and Aims: Developing teachers in learner-centered instructional processes is a sustainable approach to improving teacher quality based on information from self-assessments and annual reports. By using development guidelines to refine operations according to plans, projects, activities, and teaching methods, continuous improvement of student education standards is achieved. The responsibility for educational quality improvement is shared by everyone, with ongoing progress in operations leading to enhanced student outcomes across the entire institution. Therefore, this research aims to study the current and the desirable state of developing teacher instructional processes focused on learner-centered education network group promoting the efficiency of special education centers, network group 9. And to study the development guidelines for developing teacher instructional processes focused on learner-centered education network group promoting the efficiency of special education centers, network group 9.

Methodology: The research process was divided into 2 phases: Phase 1; to study the current and the desirable state of developing teacher instructional processes focused on learner-centered education. The sample group of 217 administrators and teachers. The research tool was a questionnaire, with a reliability of 0.94 and a discrimination power of 0.38 – 0.72. The statistics used for data analysis were mean and standard deviation. Phase 2; to study the guidelines for developing teacher instructional processes focused on learner-centered education. The Key Informant groups include 7 experts for studying the development guidelines and 7 experts for evaluating guidelines. The research instruments were interview form and evaluate form the suitability and feasibility.

Results: 1. The current state overall was high average. The desirable state overall was at the high level, Ranked as follows: Positive classroom management, Exchange of learning and feedback to develop and improve instructional management, Use of information technology and learning resources that support learning, Instructional management through thinking and practical activities, Systematic evaluation of students and using results for student development. The results of evaluating the suitability and feasibility of the overall approach were at the highest level. 2. The development guidelines consist of 14 approaches: 1) Positive

classroom management: 3 approaches 2) Exchange of learning and feedback for developing and improving 3) Instructional Management: 2 approaches 4) Use of Information Technology and Learning Resources that Support Learning: 3 approaches 4) Instructional management through thinking and practical activities: 2 approaches 5) Systematic valuation of students and sing results for student development: 4 approaches. In summary, the evaluation of the appropriateness and feasibility of these guidelines is at the highest level.

Conclusion: Having instructional processes that create opportunities for students or stakeholders to participate, teaching management that is connected to the context of the community and local area, and systematic and effective evaluation of student's progress and development according to their potential.

Keywords: Development Guidelines; Teacher; Learner-centered Education; Special Education Centers

แนวทางการพัฒนาครูด้านกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กลุ่มเครือข่ายส่งเสริม ประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 9

กาญจนา อุทัยนิล¹ และ กฤษณก ดวงชาตม²

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

บทคัดย่อ

ภูมิหลังและวัตถุประสงค์การวิจัย: การพัฒนาครูด้านกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นความยั่งยืนของการพัฒนาคุณภาพครูบนพื้นฐานของข้อมูลสารสนเทศจากการประเมินตนเองและการจัดทำรายงานประจำปี โดยนำแนวทางการพัฒนาไปปรับปรุงการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม/การเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ได้มาตรฐานการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นภาระงานปกติที่ทุกคนจะต้องรับผิดชอบผลที่เกิดขึ้นร่วมกัน การดำเนินงาน มีความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง ส่งผลถึงคุณภาพผู้เรียนทั้งสถานศึกษา ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาครูด้านกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 9 และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาครูด้านกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 9

ระเบียบวิธีการวิจัย : การวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาครูด้านกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน รวมจำนวน 217 คน เครื่องมือการวิจัย คือ แบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .94 และมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.90 - 0.96 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาครูด้านกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการศึกษาแนวทาง จำนวน 7 คน และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อประเมินแนวทาง จำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนา

ผลการวิจัย: 1. สภาพปัจจุบันมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเรียงลำดับ ดังนี้ 1) การบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก 2) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ข้อมูลสะท้อนกลับเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ 3) การใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 4) การจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติจริง และ 5) การตรวจสอบและประเมินผู้เรียนอย่างเป็นระบบและนำผลมาพัฒนาผู้เรียน 2. แนวทางการพัฒนาประกอบด้วย 14 แนวทาง ได้แก่ 1) การบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก มี 3 แนวทาง 2) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ข้อมูลสะท้อนกลับเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ มี 2 แนวทาง 3) การใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มี 3 แนวทาง 4) การจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติจริง มี 2 แนวทาง และ 5) ตรวจสอบและประเมินผู้เรียนอย่างเป็นระบบและนำผลมาพัฒนาผู้เรียน มี 4 แนวทาง สรุปแนวทางมีผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

สรุปผล: การมีกระบวนการเรียนการสอนที่สร้างโอกาสให้ผู้เรียนหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วม การจัดการเรียนการสอนที่ยึดโยงกับบริบทของชุมชนและท้องถิ่น และการตรวจสอบและประเมินความก้าวหน้าพัฒนาการตามศักยภาพของผู้เรียนอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา; ครู; กระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ; ศูนย์การศึกษาพิเศษ

บทนำ

การจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพได้นั้น นอกจากตัวชี้วัดด้านคุณภาพและแนวทางปฏิบัติจากส่วนกลางเพียงอย่างเดียว อาจไม่เพียงพอต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของศูนย์การศึกษาพิเศษ ได้อย่างทั่วถึงและสอดคล้องตามความต้องการ โดยเฉพาะในระดับกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ อีกทั้งนโยบายจากส่วนกลางเน้นให้เกิดผลงานตามตัวชี้วัด ซึ่งบางครั้งไม่สอดคล้องกับสภาพภูมิศาสตร์สังคม และแนวทางการบริหารจัดการอย่างมีส่วนร่วม นอกจากนี้นโยบายส่วนกลางยังมีความผูกพันตามแนวนโยบายของภาครัฐ จากการศึกษาผลการดำเนินงาน พบว่า กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ ที่ 9 ส่วนใหญ่จะประสบปัญหาที่คล้ายคลึงกันใน 5 ด้าน คือ 1) จัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติจริง 2) ใช้สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศ และแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 3) มีการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก 4) ตรวจสอบและประเมินผู้เรียนอย่างเป็นระบบ และนำผลมาพัฒนาผู้เรียน 5) มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ข้อมูลสะท้อนกลับ เพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้

ศูนย์การศึกษาพิเศษ เป็นสถานศึกษาของรัฐที่จัดการศึกษานอกระบบ หรือตามอัธยาศัยแก่คนพิการ ตั้งแต่แรกเกิดหรือแรกพบความพิการจนตลอดชีวิต และจัดการศึกษาอบรมแก่ผู้ดูแลคนพิการ ครู บุคลากรและชุมชน รวมทั้งการจัดสื่อ เทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก บริการและความช่วยเหลืออื่นใด (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ตลอดจนปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กำหนดในประกาศกระทรวง เป็นหน่วยที่ให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม (Early Intervention) สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทุกประเภทความพิการ โดยเป็นการให้บริการช่วยเหลือตั้งแต่แรกพบความพิการจนถึงอายุ 18 ปี ที่จำเป็นต้องมีแนวทางในการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม เพื่อให้เด็กที่มีความบกพร่องได้รับการพัฒนาฟื้นฟูที่เหมาะสม โดยศูนย์การศึกษาพิเศษแต่ละจังหวัดจะมีหน่วยบริการ เพื่อให้เด็กพิการในแต่ละพื้นที่ได้รับการพัฒนาและบริการทางการศึกษาอย่างเต็มศักยภาพ

ดังนั้น การพัฒนาครูด้านกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นความยั่งยืนของการพัฒนาคุณภาพครูบนพื้นฐานของข้อมูลสารสนเทศจากการประเมินตนเองและการจัดทำรายงานประจำปี โดยนำแนวทางการพัฒนามาปรับปรุงการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม/การเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ได้มาตรฐานการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นภาระงานปกติที่ทุกคนจะต้องรับผิดชอบผลที่เกิดร่วมกัน การดำเนินงาน มีความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง ส่งผลถึงคุณภาพผู้เรียนทั้งสถานศึกษา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ทางการพัฒนาครูด้านกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 9
2. เพื่อศึกษาแนวทางทางการพัฒนาครูด้านกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 9

ขอบเขตการวิจัย

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ทางการพัฒนาครูด้านกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 9

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง: ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 9 จำนวน 506 คน ส่วนกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครู กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 9 จำนวน 217 คน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยเทียบประชากรทั้งหมดจากการใช้ตาราง

Krejcie and Morgan (1970) จากนั้นดำเนินการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างตามที่กำหนดไว้

2. เนื้อหาการวิจัย: องค์ประกอบของการพัฒนาครูด้านกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ประกอบด้วย 1) ด้านจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติจริง 2) ด้านใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ และแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 3) ด้านมีการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก 4) ด้านตรวจสอบและประเมินผู้เรียนอย่างเป็นระบบและนำผลมาพัฒนาผู้เรียน และ 5) ด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ข้อมูลสะท้อนกลับเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาครูด้านกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 9

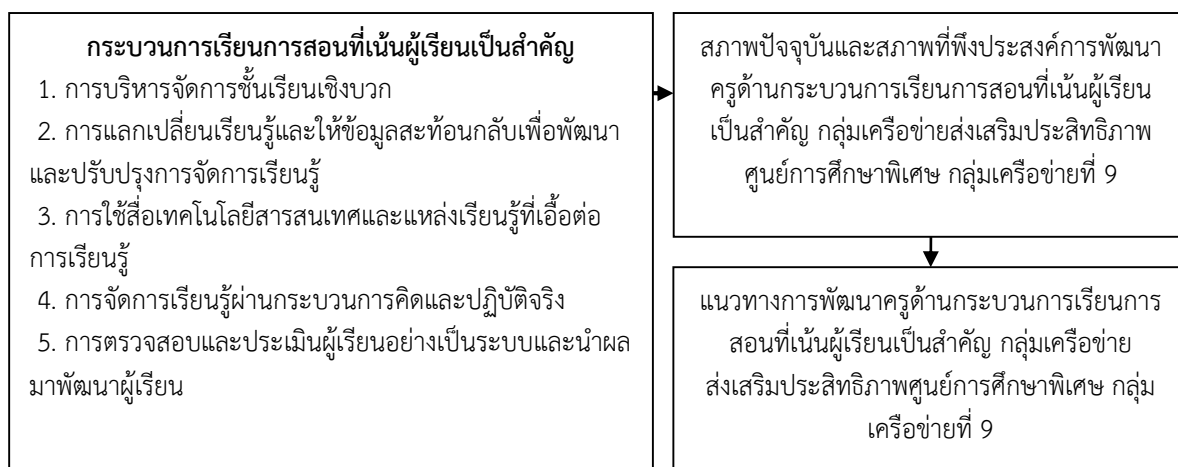
1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ: ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาครูด้านกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 6 คน และหัวหน้าบริหารกลุ่มงาน จำนวน 1 คน และ กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนา กำหนดคุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิดังนี้ 1) ผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีวิทยฐานะไม่ต่ำกว่าชำนาญการพิเศษ จำนวน 3 คน และ 4) ครู ที่มีวิทยฐานะไม่ต่ำกว่าวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ จำนวน 4 คน

2. เนื้อหาการวิจัย: ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาครูด้านกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 9 ในการวิจัยระยะที่ 1

การทบทวนวรรณกรรม

การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ปัจจุบันสังคมไทยมีกระแสการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วมากจนส่งผลให้เกิด วิฤติการณ์หลายรูปแบบขึ้นในสังคมทั้งทางด้านเศรษฐกิจสังคม การเมือง วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม นอกจากนั้นยังส่งผลให้เกิดกระแสเรียกร้องการปฏิรูปการศึกษาขึ้นเพื่อให้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนา เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมืองของประเทศอย่างแท้จริง เป้าหมายของการจัดการศึกษาจะต้องมุ่ง สร้างสรรค์สังคมให้มีลักษณะที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาประเทศชาติโดยรวม มุ่งสร้างคนหรือผู้เรียนซึ่งเป็น ผลผลิตโดยตรงให้มีคุณลักษณะที่มีศักยภาพและความสามารถที่จะพัฒนาตนเอง และสังคมไปสู่ความสำเร็จได้ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ วิธีการสำคัญที่สามารถสร้างและพัฒนาผู้เรียนให้เกิด คุณลักษณะต่างๆ ที่ต้องการในยุคโลกาภิวัตน์เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนที่ให้ความสำคัญกับผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนในเรื่องที่สอดคล้องกับความสามารถและความต้องการของตนเอง และได้พัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ซึ่งแนวคิดการจัดการศึกษานี้เป็นแนวคิดที่มีรากฐานจากปรัชญา การศึกษาและทฤษฎีการเรียนรู้ต่างๆที่ได้พัฒนามาอย่างต่อเนื่อง ยาวนานและเป็นแนวทางที่ได้รับการพิสูจน์ ว่าสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามต้องการอย่างได้ผล (พิมพ์นธ์ เดชะคุปต์, 2560) การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง แนวการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่และสิ่งประดิษฐ์ใหม่โดยใช้กระบวนการทางปัญญา (กระบวนการคิด) กระบวนการทางสังคม (กระบวนการกลุ่ม) และให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์และมีส่วนร่วมในการเรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ โดยผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนที่ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญต้องจัดให้สอดคล้องกับความสามารถและความถนัดเน้นการบูรณาการความรู้ ในศาสตร์สาขาต่างๆ ใช้หลากหลายวิธีการสอนหลากหลายแหล่งความรู้สามารถพัฒนาปัญญาอย่างหลากหลาย คือ พหุปัญญา รวมทั้งเน้นการวัดผลอย่างหลากหลายวิธี (พิมพ์นธ์ เดชะคุปต์, 2560)

กรอบแนวคิดการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาครูด้านกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 9

1. กำหนดกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครู กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 9 จำนวน 217 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ประกอบด้วย ตำแหน่ง และอำเภอที่เป็นที่ตั้งของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาครูด้านกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 9 ลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ

3. การหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ของแบบถาม จากนั้นหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item Objective Congruence : IOC) ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ สรุปข้อคำถามมีค่า IOC ตั้งแต่ .60 – 1.00 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach, 1970) สรุปค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.94 และมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.38 – 0.72

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์โดยการวิเคราะห์จากแบบสอบถามที่รวบรวมกลับคืน โดยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ประกอบด้วย ตำแหน่ง และขนาดของสถานศึกษา โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ กำหนดใช้สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) โดยกำหนดการให้คะแนนตามเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ดังนี้

- 4.51 - 5.00 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด
- 3.51 - 4.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก
- 2.51 - 3.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับปานกลาง
- 1.51 - 2.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับน้อย
- 1.00 - 1.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาครูด้านกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 9

1. การดำเนินการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวทางการพัฒนาครูด้านกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 9 โดยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์จากระยะที่ 1 มากำหนดประเด็นข้อคำถามในการสัมภาษณ์ และสร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 7 คน จากนั้นสรุปผลการศึกษาโดยการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์ นำมาพัฒนาเป็นแนวทางการพัฒนา

ขั้นตอนที่ 2 ประเมินแนวทางการพัฒนาครูด้านกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 9 โดยผู้วิจัยนำร่างแนวทาง เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ตามที่กำหนดไว้ เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสัมภาษณ์ เป็นลักษณะแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาครูด้านกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 9

2.2 แบบประเมิน เป็นลักษณะเป็นแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ กำหนดใช้สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.)

3. วิเคราะห์ข้อมูล

3.1 แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) จากแบบบันทึกการสัมภาษณ์

3.2 แบบประเมิน กำหนดใช้สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมาย ดังนี้

- 4.51 - 5.00 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ของแนวทางอยู่ในระดับมากที่สุด
- 3.51 - 4.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ของแนวทางอยู่ในระดับมาก
- 2.51 - 3.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ของแนวทางอยู่ในระดับปานกลาง
- 1.51 - 2.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ของแนวทางอยู่ในระดับน้อย
- 1.00 - 1.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ของแนวทางอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาครูด้านกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 9

สภาพปัจจุบันมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับ ดังนี้ 1) การบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก 2) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ข้อมูลสะท้อนกลับเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ 3) ตรวจสอบและประเมินผู้เรียนอย่างเป็นระบบและนำผลมาพัฒนาผู้เรียนตามลำดับ 4) การจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติจริง และ 5) การใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้

สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเรียงลำดับ ดังนี้ 1) การบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก 2) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ข้อมูลสะท้อนกลับเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ 3) การใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 4) การจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติจริง และ 5) การตรวจสอบและประเมินผู้เรียนอย่างเป็นระบบและนำผลมาพัฒนาผู้เรียน

2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาครูด้านกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 9 ประกอบด้วย 14 แนวทาง ดังนี้

การบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก มี 3 แนวทาง คือ 1) การมีส่วนร่วมระหว่างคนกับกิจกรรมและระหว่างคนด้วยกันเอง (ระหว่างเพื่อน ระหว่างครูกับนักเรียน) และระหว่างคนกับสิ่งแวดล้อม 2) ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างดี มีความร่วมมือร่วมใจ เป็นอันหนึ่งอันเดียว มีการสื่อสาร แบ่งปันร่วมทุกข์ร่วมสุข 3) ผู้เรียนมีความเป็นผู้นำผู้ตาม

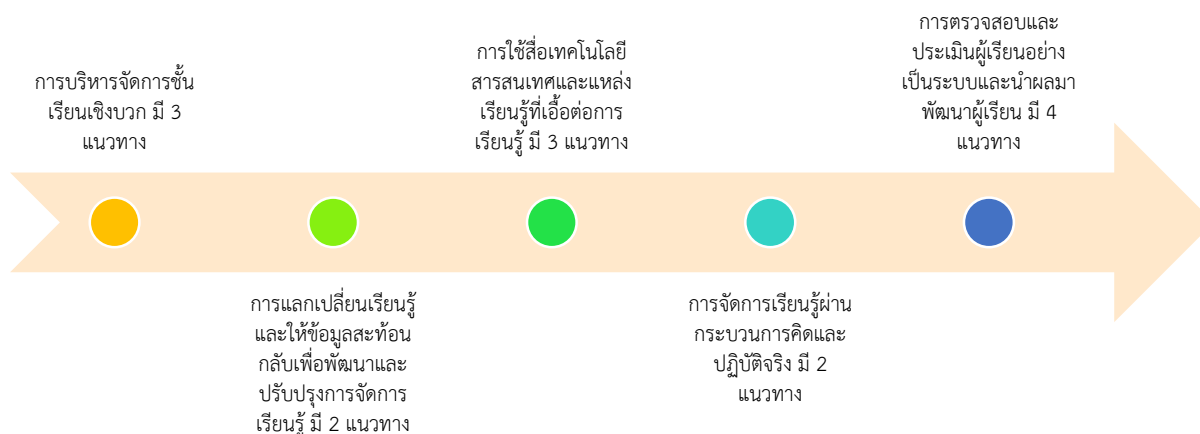
การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ข้อมูลสะท้อนกลับเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ มี 2 แนวทาง คือ 1) มีการพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้มีการประชุม PLC. เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาระบบให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และ 2) การให้ข้อมูลสะท้อนกลับเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้โดยจัดทำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และอบรมพัฒนาครูให้ตรงจุดเพื่อพัฒนาผู้เรียน

การใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มี 3 แนวทาง คือ 1) มีการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ เหมาะสมสำหรับผู้เรียนแต่ละคน 2) มีการใช้สื่อสารสนเทศทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้รวดเร็วยิ่งขึ้น 3) มีการเก็บรวบรวมข้อมูลในสิ่งที่อยากรู้ได้ทันที โดยไม่ต้องรอคำตอบที่อยากรู้จากครูผู้สอนหรือหาข้อมูลเพิ่มเติมจากที่ครูผู้สอนได้ให้ความรู้ไปแล้วก็ได้

การจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติจริง มี 2 แนวทาง คือ 1) มีแนวทางการจัดการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมและกระตุ้นให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้ด้วยตนเอง ได้คิด ได้ลงมือทำในสิ่งที่ตนเองต้องการเรียนรู้ และ 2) มีการจัดให้ผู้เรียนแต่ละคนได้พัฒนาตนเองสูงสุดตามกำลังหรือศักยภาพของแต่ละคนผ่านการลงมือทำ ลงมือปฏิบัติ หรือประดิษฐ์สิ่งของต่างๆ

การตรวจสอบและประเมินผู้เรียนอย่างเป็นระบบและนำผลมาพัฒนาผู้เรียน มี 4 แนวทาง คือ 1) มีการวิเคราะห์ผู้เรียนรายบุคคล ออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับนักเรียนและบริบทของสถานศึกษาและท้องถิ่น 2) มีการวัดผลที่ถูกต้องตรวจสอบได้ 3) มีการนำเอากฎเกณฑ์ประเมินผู้เรียนไปประยุกต์ใช้แก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเพื่อช่วยเหลือผู้เรียน 4) ปรับปรุงระบบการบริหารจัดการจัดเรียนและกระบวนการออกแบบการสอนของครูได้และข้อเสนอแนะอื่น ๆ

โดยมีสรุปผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางโดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด

แผนภาพที่ 2 แนวทางการพัฒนาครูด้านกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 9

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาครูด้านกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 9

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาครูด้านกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากวิธีการแบบเน้นผู้เรียนจะมีโอกาสสร้างปฏิสัมพันธ์ร่วมกันในเชิงบวก มาปฏิสัมพันธ์แบบเผชิญหน้ากัน ได้มีโอกาสรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมายจากกลุ่ม ได้พัฒนาทักษะทางสังคม และได้ใช้กระบวนการกลุ่มในการทำงานเพื่อสร้างความรู้ให้กับตนเอง โรงเรียนควรให้ความสำคัญกับนักเรียนและให้ความรู้กับผู้ปกครองในการดูแลบุตรหลานของเขาอย่างจริงจัง นอกจากนี้โรงเรียนเปรียบเสมือนบ้านแห่งที่สองที่ผู้เรียนต้องใช้ชีวิตหลายชั่วโมงในแต่ละวัน ดังนั้นจึงควรจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้คล้ายกับที่บ้านหรือดีกว่าที่บ้าน เพื่อให้ทุกคนในโรงเรียนมีความรู้สึกอบอุ่นเมื่อมาอยู่ร่วมกัน ผู้เรียนจะเกิดความรู้สึกว่าอยากมาโรงเรียนมาแล้วมีความอบอุ่น สนุกใจ อีกทั้งสนองความต้องการของผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ และสติปัญญา บรรยากาศชั้นเรียนก็เช่นเดียวกันนับว่ามีอิทธิพลต่อสุขภาพจิตหรืออารมณ์ของผู้เรียน เป็นอย่างมาก ถ้าผู้เรียนมีสภาพจิตใจที่ดี อารมณ์แจ่มใส กระฉับกระเฉง มีความสนใจในการเรียน ย่อมช่วยเสริมให้เกิดการเรียนรู้ได้ดี (พิมพันธ์ เดชะคุปต์, 2558) สอดคล้องกับวิจารณ์ พานิช (2556) ที่กล่าวว่าห้องเรียนหรือชั้นเรียนเปรียบเสมือนแหล่งของการเพาะเมล็ดพันธุ์แห่งความรู้ให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน หากผู้สอนมีทักษะและใส่ใจในการจัดบรรยากาศชั้นเรียน เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง นั่นหมายความว่าเมล็ดพันธุ์แห่งความรู้ในตัวผู้เรียนจะสามารถงอกเงยและเจริญเติบโตเข้มแข็งได้ การจัดบรรยากาศชั้นเรียนเชิงบวกในศตวรรษที่ 21 นั้น “ครู” คือผู้มีบทบาทสำคัญ ครูต้องเห็นความสำคัญของการจัดบรรยากาศชั้นเรียนและดำเนินการโดยยึดประโยชน์สูงสุดที่เกิดแก่ผู้เรียนเป็นที่ตั้ง ซึ่งบทบาทของครูผู้สอนในศตวรรษที่ 21 ต้องเปลี่ยนบทบาทจากครูเป็น “โค้ช” หรือ “ผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้” ให้แก่ผู้เรียน และยึดการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงศึกษาค้นคว้าและ เรียนรู้ที่จะสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้วยตนเอง

2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาครูด้านกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 9 สรุปประกอบด้วยทักษะ 5 ด้าน 14 แนวทาง และมีผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด อภิปรายผลจากสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

การบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก มี 3 แนวทาง คือ 1) การมีส่วนร่วมระหว่างคนกับกิจกรรม และระหว่างคนด้วยกันเอง (ระหว่างเพื่อน ระหว่างครูกับนักเรียน) และระหว่างคนกับสิ่งแวดล้อม 2) ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างดี มีความร่วมมือร่วมใจ เป็นอันหนึ่งอันเดียว มีการสื่อสาร แบ่งปันร่วมทุกข์ร่วมสุข 3)

ผู้เรียนมีความเป็นผู้นำผู้ตาม ถือได้ว่าสอดคล้องกับพิมพ์ฉิมพ์ เดชะคุปต์, 2558) ที่สรุปบรรยากาศเชิงบวก จำแนกดังนี้ 1) บรรยากาศทางกายภาพ (Physical environment) เป็นลักษณะของบรรยากาศที่เกิดจากการจัดอาคารสถานที่ สื่อ วัสดุอุปกรณ์ที่สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้และ สภาพของผู้เรียน การจัดบรรยากาศทางกายภาพที่ตอบสนองผู้เรียนและการทำกิจกรรมต่างๆจะทำให้ผู้เรียนได้รับความ สะดวกและดำเนินกิจกรรมด้วยความราบรื่นส่งผลให้การเรียนรู้ดำเนินไปด้วยดีไม่ติดขัด ไม่รู้สีกว่ามีความยุ่งยาก ทำให้ผู้เรียนรักที่จะเรียนและเป็นผู้เรียนที่กระตือรือร้น มีความสนใจต่อสิ่งแวดล้อมรอบตัว การสร้างบรรยากาศทางกายภาพ หรือ บรรยากาศสิ่งแวดล้อมที่ดีของห้องเรียนมีผลต่อการเรียนการสอนและเจตคติที่ดีของผู้เรียนเป็นอย่างมาก 2) บรรยากาศทางจิตวิทยาหรือบรรยากาศทางจิตใจ (Psychology environment) เป็นบรรยากาศที่มีความสำคัญต่อการเรียนการสอนอย่างมาก เพราะการเรียนการสอนจะดำเนินอย่างมีชีวิตชีวาและราบรื่นนั้น ผู้เรียนกับผู้เรียน และผู้สอนกับผู้เรียนต้องมีความสัมพันธ์กัน และมีปฏิสัมพันธ์อย่างไม่มีการหวาดระแวงกัน ปราศจากการติและวิพากษ์วิจารณ์ในทางลบหรือทางไม่ดี เป็นบรรยากาศของการให้ความร่วมมือซึ่งกันและกัน ซึ่งทั้งผู้สอน และผู้เรียนต้องมีส่วนร่วมในการสร้างบรรยากาศทางจิตใจร่วมกัน

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ข้อมูลสะท้อนกลับเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ มี 2 แนวทาง คือ 1) มีการพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้มีการประชุม PLC. เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาระบบให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และ 2) การให้ข้อมูลสะท้อนกลับเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ โดยจัดทำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และอบรมพัฒนาครูให้ตรงจุดเพื่อพัฒนาผู้เรียน สอดคล้องกับ สอดคล้องกับสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2561) ที่กล่าวถึงการให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้และการประเมินเพื่อการเรียนรู้ (Assessment for learning) ซึ่งการจัดการเรียนรู้ในยุคปัจจุบันต้องการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ แนวคิดนี้ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการเรียนระหว่างผู้เรียนและครู พัฒนาความรู้ความสามารถของผู้เรียนโดยมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนในระยะยาวมากกว่าข้อมูลย้อนกลับที่ได้รับจากครู รวมถึงการสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้แบบมิตร การให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียนใน 3 ลักษณะ ได้แก่ การให้ข้อมูลกระตุ้นการเรียนรู้ (Feed up) การ ให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) และการให้ข้อมูลเพื่อการเรียนรู้ต่อยอด (Feed forward) เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ผู้เรียนตระหนักในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องสอดคล้องกับการประเมินผู้เรียนใน ศตวรรษที่ 21 ให้ความสำคัญกับการประเมินเพื่อปรับปรุงการเรียนรู้ของผู้เรียน (Improve Student Learning) การประเมินเพื่อการเรียนรู้ (Assessment for learning) และใช้การประเมินเป็นเครื่องมือการเรียนรู้ (Assessment as Learning) จุดมุ่งหมายการประเมินระหว่างเรียน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง การให้ข้อมูลย้อนกลับนักเรียนเป็นองค์ประกอบสำคัญของการประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้มี ประโยชน์ต่อการเรียนการสอน ซึ่งไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว แต่ขึ้นอยู่กับบริบทของการจัดการเรียนรู้ การให้ข้อมูล แก่นักเรียนที่มีประสิทธิภาพจะต้องตรงประเด็น อธิบายผลที่เกิดตามจริงและทันเวลาเพื่อนักเรียนจะได้แก้ไขได้ ทันทีที่จะไม่ตัดสินใจว่า ถูก – ผิด แต่จะบอกให้นักเรียนเห็นประเด็นตามเกณฑ์แล้วสรุปการปฏิบัติของตนเอง ว่า เป็น อย่างไร ห่างจากเป้าหมายอย่างไร และต้องทำอะไรต่อไปเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย การให้ข้อมูลแก่นักเรียนที่มีประสิทธิภาพส่งเสริมให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองเพราะนักเรียนได้ฝึกฝนการประเมินตนเอง

การใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มี 3 แนวทาง คือ 1) มีการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ เหมาะสมสำหรับผู้เรียนแต่ละคน 2) มีการใช้สื่อสารสนเทศทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้รวดเร็ว ยิ่งขึ้น 3) มีการเก็บรวบรวมข้อมูลในสิ่งที่อยากรู้ได้ทันที โดยไม่ต้องรอคำตอบที่อยากรู้จากครูผู้สอนหรือหาข้อมูลเพิ่มเติมจากที่ครูผู้สอนได้ให้ความรู้ไปแล้วก็ได้ สอดคล้องกับสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2561) นำเสนอกรอบกลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาใน กลยุทธ์ที่ 3 พัฒนาและส่งเสริมเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการจัดการและการจัดการเรียนรู้ โดยกำหนดกรอบปฏิบัติดังนี้ 1) จัดหาทรัพยากรด้านเทคโนโลยีให้เพียงพอและเหมาะสมกับการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ (1) จัดให้มีระบบสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ (2) จัดหาอุปกรณ์ /ทรัพยากรพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศให้กับนักเรียนอย่างเพียงพอทั่วถึง และเหมาะสมกับการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง 2) พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศให้สามารถรองรับการบริหารจัดการและ การจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ (1) พัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารให้มีประสิทธิภาพทั่วถึงและทันสมัยอย่างต่อเนื่อง (2)

จัดหาและพัฒนาระบบสารสนเทศให้สามารถรองรับการบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติจริง มี 2 แนวทาง คือ 1) มีแนวทางการจัดการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมและกระตุ้นให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้ด้วยตนเอง ได้คิด ได้ลงมือทำในสิ่งที่ตนเองต้องการเรียนรู้ และ 2) มีการจัดให้ผู้เรียนแต่ละคนได้พัฒนาตนเองสูงสุดตามกำลังหรือศักยภาพของแต่ละคนผ่านการลงมือทำ ลงมือปฏิบัติ หรือประดิษฐ์สิ่งของต่างๆ สอดคล้องกับผลการศึกษาของอาภารัตน์ ราชพัฒน์ (2554) ที่สรุปผลการศึกษาค้นคว้าประกอบภาวะผู้นำครู ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองว่า มีองค์ประกอบที่มีความหมายเดียวกันมีดังนี้ 1) ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากเพื่อนและกลุ่ม 2) ให้ทุกคนในชั้นมีส่วนร่วม 3) ช่วยให้ผู้เรียนสามารถสร้างความเชื่อมโยงความสัมพันธ์ทั้งภายในและระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ 4) ฝึกฝนให้ผู้เรียนมีทักษะเชิงปัญญา 5) ให้ผู้เรียนใช้ทักษะกระบวนการคิด กระบวนการกลุ่มสร้างความรู้ด้วยตนเอง และแนวคิดของวิชัย วงษ์ใหญ่ (2563) ที่ได้ให้แนวคิดว่าการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้จะต้องเน้นให้ผู้เรียนเป้าหมายการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้เป็นวิธีการเรียนรู้โดยตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้เป็นอริยทรัพย์ในตนและหัวใจสำคัญของกระบวนการเรียนรู้คือสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองรู้วิธีการเรียนรู้ที่จะทำเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นและเรียนรู้ที่จะเป็นบุคคลที่ใช้ศักยภาพของตนเพื่อทำประโยชน์แก่ส่วนรวมอย่างสร้างสรรค์ศักยภาพจะได้รับการกระตุ้นและพัฒนาโดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ตามสภาพจริง (Authenticity learning) การประเมินผลตามสภาพจริงรวมทั้งบทบาทของผู้สอนจะเป็นผู้เอื้ออำนวยกระตุ้นการเรียนรู้ (facilitator) เป็นนักจัดการเรียนรู้เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความสนใจความถนัดและความต้องการของตนเองอันอาจนำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิตได้

การตรวจสอบและประเมินผู้เรียนอย่างเป็นระบบและนำผลมาพัฒนาผู้เรียน มี 4 แนวทาง คือ 1) มีการวิเคราะห์ผู้เรียนรายบุคคล ออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับนักเรียนและบริบทของสถานศึกษาและท้องถิ่น 2) มีการวัดผลที่ถูกต้องตรวจสอบได้ 3) มีการนำเอากฎเกณฑ์ประเมินผู้เรียนไปประยุกต์ใช้แก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเพื่อช่วยเหลือผู้เรียน 4) ปรับปรุงระบบการบริหารจัดการจัดเรียนและกระบวนการออกแบบการสอนของครูได้และข้อเสนอแนะอื่น ๆ สอดคล้องกับ Mehren (1963; อ้างถึงในวราภรณ์ สาโรจน์, 2558) ที่กล่าวว่า ความรู้ ทักษะและสมรรถภาพของสมองด้านต่างๆ ของผู้เรียนต่อการเรียนแต่ละวิชาซึ่งสามารถวัดได้จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ระดับความสำเร็จที่รับจากการเรียน เป็นผลการประเมินที่เป็นเครื่องมือบ่งชี้คุณภาพที่ได้จากการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนต้องอยู่บนหลักการพื้นฐานสองประการ คือ การประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนและเพื่อตัดสินผลการเรียน ในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน ให้ประสบผลสำเร็จนั้น ผู้เรียนจะต้องได้รับการพัฒนาและประเมินตามตัวชี้วัดเพื่อให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ สะท้อนสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนซึ่งเป็นเป้าหมายหลักในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในทุกๆ ระดับไม่ว่าจะเป็นระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษาและระดับชาติ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโดยใช้ผลการประเมินเป็นข้อมูลและสารสนเทศที่แสดงพัฒนาการ ความก้าวหน้า และความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียนตลอดจน ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาและเรียนรู้อย่างเต็มตามศักยภาพการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ทั้งนี้ในส่วนของการประเมินระดับชั้นเรียน เป็นการวัดและประเมินผลที่อยู่ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนดำเนินการเป็นปกติและสม่ำเสมอ ในการจัดการเรียนการสอน ใช้เทคนิคการประเมินอย่างหลากหลาย เช่น การซักถาม การสังเกต การตรวจการบ้าน การประเมินโครงงาน การประเมินชิ้นงาน/ภาระงาน แฟ้มสะสมงาน การใช้แบบทดสอบ ฯลฯ โดยผู้สอนเป็นผู้ประเมินเองหรือเปิดโอกาส ให้ผู้เรียนประเมินตนเอง เพื่อนประเมินเพื่อน ผู้ปกครองร่วมประเมิน ในกรณีที่ไม่มีตัวชี้วัดให้มี การสอนซ่อมเสริม การประเมินระดับชั้นเรียนเป็นการตรวจสอบว่า ผู้เรียนมีพัฒนาการความก้าวหน้าในการเรียนรู้ อันเป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหรือไม่ และมากน้อยเพียงใด มีสิ่งที่จะต้องได้รับการพัฒนาปรับปรุงและส่งเสริมในด้านใด นอกจากนั้นยังเป็นข้อมูลให้ผู้สอนใช้ปรับปรุงการเรียนการสอนของตนด้วย ทั้งนี้โดยสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ทราบถึงสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาครูด้านกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อนำไปใช้ในการบริหารการศึกษา พัฒนา ส่งเสริมและสนับสนุนบุคลากรทางการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษ ซึ่งมีการจัดการเรียนการสอนที่เฉพาะทางสำหรับนักเรียนที่เป็นเด็กพิเศษ รวมถึงการทำความเข้าใจและสร้างความพึงพอใจให้กับผู้ปกครองด้วย

1.2 ผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ทราบถึงสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาครูด้านกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญด้านการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก ซึ่งเป็นแนวความคิดในการบริหารจัดการชั้นเรียนให้มีความสร้างสรรค์ ตอบโจทย์และความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานของครูศูนย์การศึกษาพิเศษ

2.2 ควรศึกษาวิจัยเพื่อหารูปแบบการการพัฒนาครูด้านกระบวนการเรียน การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของศูนย์การศึกษาพิเศษ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ.2551*. กรุงเทพฯ : ครูสภาลาดพร้าว.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2558). *การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2560). เปิดประเด็น: เหลียวหลังแลหน้าการศึกษาไทย 4.0. *Journal of Education Studies*. 45(2), 304-309.
- วรารณ สโรจน์. (2558). *การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- วิจารณ์ พานิช. (2556). *การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสยามกัมมาจล.
- วิชัย วงศ์ใหญ่. (2563). *New normal ทางการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2561). *เทคนิคการประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ : การตั้งคำถามและการให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
- อารัตน์ ราชพัฒน์. (2554). *การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Cronbach, L.J. (1970). *Essentials of Psychological Testing*. 3rd edition. New York: Harper. And Row.
- Krejcie. R. V. & Morean. D. W. (1970). *Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement*, 30, 607-610.
- Mehren, W. (1976). *Measurement and Evaluation in Education and Psychology*. New York: Holt, Rinehart, and Winston, Inc.